

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **R.**, bývajúceho v B.B., proti odporkyni **H.**, bývajúcej v B.B., zastúpenej JUDr. D., advokátkou v B.B., o **vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov**, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 25 C 82/2008, o dovolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. apríla 2014 sp. zn. 2 Co 443/2011, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. apríla 2014, sp. zn. 2 Co 443/2011 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava IV rozsudkom z 23. mája 2011 č.k. 25 C 82/2008-251 vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (ďalej len „BSM“) tak, že do výlučného vlastníctva odporkyne prikázal X. č. X. na S. zapísanom na LV č. X. pre kat. úz. D., obec B. - M.D. spolu s príslušným podielom na spoločných častiach domu a pozemku, všetko bližšie špecifikované vo výroku rozsudku v hodnote 93.000 eur a hnutelné veci vo výroku uvedené pod pol. 1-13 v hodnote 697,07 eur, pohľadávku voči S. P. na S. vo výške 382,56 eur a zostatok na účte vo V. vo výške 21,42 eur. Do výlučného vlastníctva navrhovateľa prikázal pohľadávku voči S. P. na S. vo výške 382,56 eur a zostatok na vkladnej knižke v T., vo výške 33,19 eur. Odporkyni uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi na vyrovnanie podielu sumu 44.851,01 eur do troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku a obom účastníkom uložil spoločne a nerozdielne zaplatiť súdny poplatok vo výške 2.835 eur do troch dní na neuvedený účet súdu. Rozhodnutie o trovách konania a trovách štátu si vyhradil na samostatné rozhodnutie. Právne odôvodnil svoje rozhodnutie ustanoveniami § 143, § 148 ods. 1 a 150 Občianskeho zákonníka, vecne tým, že podiely účastníkov sú rovnaké, a nemal preukázané

žiadne dôvody pre určenie rozdielnych podielov. Zohľadnil sumu 1.991,64 eur (60.000.-Sk), ktorú odporkyňa dostala od rodičov a ktorá bola vynaložená na spoločný majetok účastníkov, a to časť na kúpu bytu a časť na zaplatenie pôžičky za garáž, čo mal preukázané z výpovede svedkyne a z tvrdení odporkyne, ktoré navrhovateľ nerozporoval. Nájom obecného bytu, ktorý uzatvorila odporkyňa pred uzavretím manželstva súd pri vyporiadaní podielu navrhovateľa nezohľadnil, pretože nájom obecného bytu nie je hodnotou, ktorú je odporkyňa podľa § 150 Občianskeho zákonníka oprávnená požadovať z titulu náhrady toho, čo zo svojho vynaložila na spoločný majetok, keďže nájom bytu v prípade uzavretia manželstva sa mení zásadne na spoločný nájom bytu a manželia ako spoloční nájomcovia majú právo obecný byt nadobudnúť kúpou do bezpodielového spoluvlastníctva.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie odporkyne rozsudkom z 30. apríla 2014 sp. zn. 2 Co 443/2011, rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdil a v časti týkajúcej sa povinnosti účastníkov zaplatiť súdny poplatok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa správne vykonal dokazovanie vo veci samej, z vykonaného dokazovania vyvodil správne skutkové závery a vec rozhodol správne po právnej stránke. Odporkyňa vo svojom odvolaní neuvádzala žiadne také vecné a právne relevantné dôvody, ktoré by privodili pre ňu priaznivejšie rozhodnutie. Nepovažoval za významnú námietku odporkyne, že nemá záujem o hnutelné veci. Predpokladom správneho rozhodnutia o vyporiadaní BSM je zistenie, čo do tohto spoluvlastníctva manželov patrí a čo môže byť predmetom vyporiadania. Súd prvého stupňa správne zistil, že do masy BSM patrí predmetná nehnuteľnosť (byt) a hnutelné veci konkrétne uvedené vo výroku, pričom určujúcim pre rozhodnutie je zásadne účelné využitie vecí a odporkyňa ani nerozporovala, že navrhovateľ si zobral len posteľ a ostatné, vrátane nehnuteľností, užíva ona sama. Účastníci sa v priebehu konania zhodli na zostatkovej cene hnutelných vecí a nezáujem odporkyne o hnutelné veci je irelevantný a spôsob, akým s nimi naloží je v jej plnej dispozícii. Rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým uložil obom účastníkom povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť poplatok z predmetu konania v sume 2.835 eur (výrok IV. rozsudku) odvolací súd zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie, pretože po rozhodnutí napadnutým rozsudkom uznesením z 2. novembra 2011, č.k. 25 C 82/2008-297, súd priznal odporkyňi oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 50 %, preto bude povinnosťou súdu prvého stupňa opätovne rozhodnúť o poplatkovej povinnosti oboch účastníkov (spolu s rozhodovaním o náhrade trov konania).

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie odporkyňa. Navrhla rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Jeho prípustnosť vyvodzovala z § 237 písm. f/ O.s.p. a dôvodnosť z § 241 ods. 1 písm. a/, b/, c/ O.s.p. Odňatie možnosti konať pred súdom videla v tom, že Krajský súd v Bratislave rozhodol bez nariadenia pojednávania, pričom odporkyňu neoboznámil s písomným vyjadrením navrhovateľa, čím jej znemožnil realizáciu procesných práv podľa O.s.p. a to práva vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia, ktoré patrí účastníčke aj v odvolacom konaní. Porušením práva na spravodlivý proces bolo porušenie rovnosti účastníkov konania krajským súdom, ktorý si osvojil tvrdenia navrhovateľa a ako nedôveryhodné spochybnil tvrdenia odporkyne. Odvolací súd tak na jednej strane uznal dôkazy a tvrdenia navrhovateľa a na strane druhej odmietol hodnovernosť výpovede matky odporkyne o kúpe bytu, ktorý titulom darovaných prostriedkov nikdy nevstúpil do masy BSM. Súd nevytvoril žiaden P. na to, aby sa odstránili pochybnosti o nadobudnutí vlastníctva bytu odporkyňou a najmä ak spochybnil súladnosť tvrdení odporkyne a jej matky, žiadnym spôsobom nevytvoril P. na doplnenie dokazovania vrátane možného zvolania pojednávania a konfrontácie vzájomne rozporných tvrdení účastníkov. Odňatím práva konať pred súdom v spojení s nesprávnym právnym posúdením veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) je aj opomenutie posúdenia dobrých mravov a výkonu práva v súlade s dobrými mravmi, keďže odporkyňa sa v celom odvolacom konaní dovoľávala rozporu prisúdenia vyrovnacieho podielu navrhovateľovi s dobrými mravmi. Odvolací súd sa však s námietkou dobrých mravov žiadnym spôsobom nevysporiadal, v dôsledku čoho založil v konaní aj ďalšiu vadu podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Odvolací súd vôbec neposúdil vec z hľadiska uplatnenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, tento úplne odignoroval a vychádzal iba zo znenia § 150 Občianskeho zákonníka a nevysporiadal sa ani s ďalšími námietkami v súvislosti s relevantnou judikatúrou, na ktorú odporkyňa poukázala. Všetky uvedené vady, ktoré zakladajú dovolacie dôvody sú o to závažnejšie, že odvolací súd odporkyňi vôbec neumožnil vyjadriť sa k podaniu navrhovateľa v odvolacom konaní. Všetky dovolacie dôvody predstavujú porušenie ústavného práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. Súčasne žiadala odložiť vykonateľnosť napadnutého rozsudku.

Navrhovateľ sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 243 O.s.p. a v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

Najvyšší Slovenskej republiky ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či jej opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré týmto opravným prostriedkom možno napadnúť.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak smeruje proti rozsudku, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.), alebo proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo proti rozsudku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.). V danom prípade dovolanie smeruje proti rozsudku, ktorý nevykazuje znaky niektorého z uvedených rozsudkov, preto prípustnosť dovolania z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

Vzhľadom na obsah dovolania a tiež zákonnú povinnosť skúmať, či napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 O.s.p.), neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa ďalej zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. Podľa § 237 O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej

istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v tomto ustanovení, možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné. Pre záver o existencii niektorej z uvedených procesných väd nie je rozhodujúci subjektívny názor účastníka o tom, že v konaní došlo k jednej z týchto väd, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd. Žalobkyňa vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a v dovolacom konaní vady tejto povahy nevyšli najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

V dovolaní sa namieta existencia vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolateľka za procesný postup súdu, ktorým jej mala byť odňatá možnosť pred súdom konať, označila to, že odvolací súd na prejednanie odvolania nenariadil pojednávanie.

Na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ ide o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 214 ods. 1 O.s.p.). V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.).

Z ustanovení § 214 ods.1 a 2 O.s.p. vyplýva, že (len) v prípadoch uvedených v § 214 ods. 1 O.s.p. je odvolací súd povinný nariadiť pojednávanie, v ostatných prípadoch však môže rozhodnúť aj bez nariadenia odvolacieho pojednávania. O tom, či v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje ustanovenie § 214 ods. 1 O.s.p., bude nariadené odvolacie pojednávanie, rozhoduje odvolací súd sám.

V danom prípade: a/ odvolací súd dospel k záveru, že netreba zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ nejde o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a c/ nariadenie odvolacieho pojednávania nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu zodpovedal postup odvolacieho súdu ustanoveniu § 214 ods. 1 a 2 O.s.p. a nemal za následok procesnú vadu konania uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolateľka zastáva tiež názor, že k procesnej vade konania zakladajúcej zmätočnosť (§ 237 písm. f/ O.s.p.) došlo v dôsledku postupu súdov v procese dokazovania a vyhodnocovania jeho výsledkov. Namieta, že sudy nevykonali všetky dôkazy, ktoré navrhla, vykonané dôkazy nevyhodnotili správne a rozhodli bez úplného zistenia rozhodujúcich skutkových okolností.

Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je však vždy vecou súdu (§ 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania (por. tiež uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 99/2011, 2 Cdo 141/2012, 3 Cdo 2012/2012, 4 Cdo 125/2012, 5 Cdo 251/2012, 6 Cdo 36/2011 a 7 Cdo 34/2011).

Nevykonanie určitého dôkazu (nevyhovenie návrhu účastníka, aby súd vykonal ten – ktorý dôkaz) môže mať za následok len neúplnosť skutkových zistení vedúcu prípadne k vydaniu nesprávneho rozhodnutia, nie však procesnú vadu v zmysle § 237 O.s.p. (por. R 37/1993). Zo samej skutočnosti, že súd v priebehu konania nevykonal všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nemožno vyvodiť, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je podľa § 237 písm. f/ O.s.p. prípustné (por. R 125/1999, R 6/2000).

Dovolateľom namietaná neúplnosť alebo nesprávnosť skutkových zistení súdov, ku ktorým (údajne) dospeli v procese dokazovania, môže zakladať (nanajvýš) tzv. inú vadu konania; v prípade neúplnosti skutkových zistení alebo nesprávnosti skutkových záverov nejde o nedostatok, ktorý by bol v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaný za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle § 237 f/ O.s.p. (por. viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012). Ak k tejto nesprávnosti v súdnom konaní dôjde, nie je ňou znemožnená realizácia procesných oprávnení účastníka konania. Pre úplnosť treba dodať, že dovolací súd nie je oprávnený preskúmavať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od prvostupňového a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť

vykonávať dokazovanie – por. § 243a ods. 2, in fine O.s.p. („dokazovanie však nevykonáva“). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvého a druhého stupňa, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

Pre prípad, že dovolateľka za procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. považuje tiež to, že napadnutý rozsudok (podľa nej) spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že ani nesprávne právne posúdenie veci nezakladá prípustnosť dovolania (por. tiež R 54/2012). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania.

K námietke, že dovolateľke nebolo doručené vyjadrenie navrhovateľa k jej odvolaniu, v dôsledku čoho nemala možnosť vyjadriť sa k nemu, senát najvyššieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v preskúmvanej veci, poukazuje na to, že k danej problematike v minulosti zaujal právne závery vo viacerých rozhodnutiach vydaných do 13. januára 2015 (por. sp. zn. 3 Cdo 24/2011, 5 Cdo 40/2011, 4 Cdo 442/2013, 6 Cdo 408/2012), v ktorých opakovane konštatoval nasledovné:

Ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1 druhej vete O.s.p., doručí súd prvého stupňa odvolanie ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov na vyjadrenie k odvolaniu; iná povinnosť mu z týchto ustanovení nevyplýva. Z Občianskeho súdneho poriadku teda nevyplýva povinnosť odvolacieho súdu predložiť druhému účastníkovi konania spätne na zaujatie stanoviska vyjadrenie druhého účastníka konania k opravnému prostriedku. Súd nie je povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami účastníkov konania – je iba na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť (III. ÚS 144/2012, III. ÚS 507/2012, IV. ÚS 19/2012). Pokiaľ má dovolací súd k dispozícii potrebné argumenty, ako aj pri dodržaní dikcie ustanovenia § 209a O.s.p. pristúpi k rozhodnutiu vo veci samej (por. tiež III. ÚS 72/09, IV. ÚS 462/2010, IV. ÚS 19/2012, III. ÚS 296/2011.). Odňatie možnosti pred súdom konať nezakladá teda sama skutočnosť, že odvolateľovi nebolo predložené vyjadrenie druhej procesnej strany k jeho odvolaniu. Obdobné právne závery boli vyslovené aj v ďalších rozhodnutiach najvyššieho súdu (por. napríklad sp. zn. 6 Cdo 446/2013 a 1 Cdo 17/2011). Iný pohľad na realizáciu práva účastníka oboznámiť sa s vyjadrením procesnej protistrany by mohol v praxi znamenať neustály (neprestajne sa opakujúci a nikdy nekončiaci) proces

vyjadrovania sa jedného účastníka konania k vyjadreniu druhého účastníka konania; takýto pohľad by mohol mať až znaky prílišného právneho formalizmu, odporujúceho materiálnemu chápaniu princípu právneho štátu.

Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančínková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že vyjadrenie navrhovateľa (por. čl. 272 až 276 spisu) k odvolaniu odporkyne (por. čl. 262 až 267) bolo formulované ako právna a skutková argumentácia a odporkyni mala byť preto daná možnosť oboznámiť sa s týmto vyjadrením. V danom prípade táto možnosť nebola odporkyni vytvorená, preto opodstatnene tvrdí, že jej tým bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Vzhľadom na to, že v konaní bola dovolateľke odňatá možnosť pred súdom konať, je jej dovolanie nielen prípustné (§ 237 písm. f/ O.s.p.), ale aj opodstatnené (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. októbra 2015

JUDr. Edita B a k o š o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Lenka Pošová